

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

60-2

100 Státní archeologický ústav 100 let moderní archeologie v českých zemích

BRNO 2019

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 60
Volume 60

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady Head of editorial board	Lumír Poláček
Redakční rada Editorial board	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Rudolf Procházka, Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Azu design, s. r. o.
Software Software	Adobe InDesign CC
Fotografie na obálce Cover Photography	Litovel, Masarykova ulice. Keramická plastika koníčka (obr. 67, str. 282). Litovel, Masarykova Street. Ceramic sculpture of a horse (Fig. 67, Pg. 282).
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design, s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2019
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2019 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

Literatura

Bartošková, A. 1986: *Slovanské depoty železných předmětů v Československu. Studie Archeologického ústavu ČSAV v Brně 13(2).* Praha: Academia.

Danielisová, A., Mangel, T., Drnovský, V. 2011: Kamenné rotační mlýny a jejich význam v době laténské. *Živá archeologie. (Re)konstrukce a experiment v archeologii 12*, 67–71.

Geisler, M., Kohoutek, J. 2014: *Vysoké Pole – Kláštor. Inventář hromadných nálezů železných předmětů a shrnutí terénních výzkumných sezon 2005 – 2007.* Pravěk, Supplementum 28. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

Kalčík, L. 2015: Povelkomoravské osídlení hradiška Staré zámky u Líšně. *Přehled výzkumů 56(2)*, 127–200.

Kouřil, P. 2013: Der dritte Hortfund von Eisengegenständen aus dem slawischen Burgwall Staré Zámky in Brno-Líšeň. In: J. Kolenda, A. Mierzwiński, S. Moździoch, L. Żygadło (eds.): *Z badań nad kulturą spoteczeństw pradziejowych i wczesnośredniowiecznych. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Bogusławowi Gedidze.* Wrocław: Instytut Archeologii i Etnologii PAN, 599–615.

Marek, O., Skopal, R. 2003: Die Mühlsteine von Mikulčice. In: L. Poláček (Hrsg.): *Studien zum Burgwall von Mikulčice. Band V.* Brno: Archäologisches Institut der Akademie der Wissenschaften der Tschechischen Republik Brno, 497–586.

Ondráček, J., Přichystal, A. 2017: Svory jako surovina raně středověkých žernovů na hradišti Staré Zámky v Brně-Líšni. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales CII(2)*, 139–150.

Přichystal, A. 2009: *Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy.* Brno: Masarykova univerzita.

Staňa, Č. 1959: Slovanský výzkum na Starých Zámkách u Líšně v roce 1956. *Přehled výzkumů 1956*, 55–58.

Staňa, Č. 1961: Depot želez a žernovů na slovanském hradišti Staré Zámky u Líšně. In: *Sborník Československé společnosti archeologické při ČSAV I.* Brno: Krajské nakladatelství v Brně, 110–120.

Videman, J. 2015: Významná centra na Moravě v 10. – 11. století pohledem nálezů mincí – aktuální stav poznání. I. Hradiště Staré zámky v Brně-Líšni. *Přehled výzkumů 56(2)*, 201–219.

Resumé

Brno (Kat. Líšeň, Bez. Brno-město), Staré Zámky, Parz. Nr. 3893. Hortfund. Frühmittelalter. Rettungsgrabung.

Obr. 27. Brno-Líšeň – Staré zámky. Depot.

Abb. 27. Brno-Líšeň – Staré zámky. Hortfund.

BRNO (K. Ú. MALOMĚŘICE, OKR. BRNO-MĚSTO)

Intravilán, Ulice Podzimní, parc. č. 2483/2, 2484/2-3, 2485/1. Novověk. Vápenka. Záchraný výzkum.

Ve dnech 21. 2. – 25. 7. 2018 byl při příležitosti výstavby sídla firmy JOKL proveden záchraný archeologický výzkum na ulici Podzimní (WGS-84: 49.2219611N, 16.6527139E). Předmětem výzkumu se staly odpadní vrstvy spojené s provozem vápenky, která tu stála ještě roku 1878 (III. vojenské mapování). Výrobní objekt, nebo jeho průvodní stavbu, by mohl indikovat relikt stavbou zachyceného základového zdiva (K 900) zaznamenaný na profilech P4 a P7.

Vápenku lze sloučit s firmou brněnského podnikatele Maxe Kohna, kterému patřila i nedaleká cihelna se správcovnou, která je totožná s dnešním domem č. 449/2 na ulici Podzimní, u něhož leží dosud zčásti vytěžený hliník (parc. č. 2264).

Cihelna je uváděna v Maloměřicích roku 1880 (Kuča 2000, 454), což je údaj, který by mohl souviset s objektem zachyceným při referovaném záchraném archeologickém výzkumu; víme totiž, že kruhové cihlářské pece byly schopny produkovat také pálené vápno. Ve stejném místě je vyznačena pec na vápno (K.O.) také na mapě III. vojenského mapování Moravy z druhé poloviny 19. století.

Petr Kos

Literatura

Kuča, K. 2000: *Brno. Vývoj města, předměstí a připojených vesnic*. Praha: Baset.

Resumé

Brno (Kat. Maloměřice, Bez. Brno-město). Innenbereich der Gemeinde. Podzimní StraÙe. Neuzeit. Kalkofen. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. TRNITÁ, OKR. BRNO-MĚSTO)

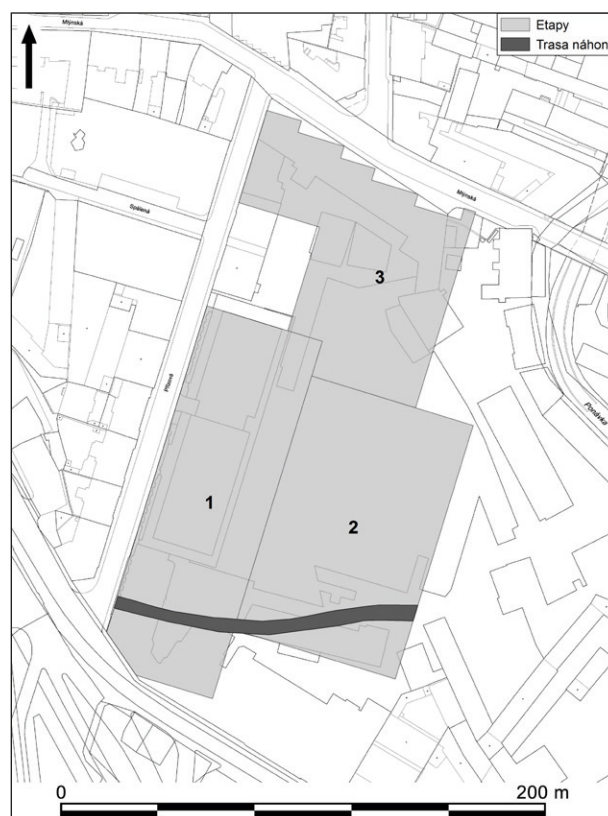
Ulice Dornych/Přízová, areál bývalé textilní továrny Vlněna. Středověk, Novověk. Svratecký náhon, industriální provozy. Záchraný výzkum.

Pokračující výzkum v areálu bývalé továrny Vlněna, který prováděl Ústav archeologické památkové péče Brno v. v. i. a Archaia Brno o. p. s., probíhal od ledna 2018 v jižní části prostoru 2. etapy pod budovami A, B (obr. 28). Plocha výzkumu se nacházela v místech náhonu vykopaného v předchozím roce. Provedeny byly sondy jižně od Svrateckého náhonu, z důvodu hledání jeho starší trasy v korytu ramene řeky Svatky. Doloženo bylo zpevnování jižního břehu od 16. století pomocí dřevěných kůlů a kolíků. Kvůli postupu zemních prací na nižší niveletu byly provedeny generální řezy napříč korytem ramene Svrateckého náhonu (obr. 29), přičemž na všech bylo dokumentováno migrující rameno řeky Svatky. Nejstaršími aktivitami doloženými v jihozápadním rohu plochy etapy 3 je zpevnování obou břehů náhonu pomocí kůlů. Tyto aktivity je možné pomocí keramických fragmentů, dendrochronologických dat i výrobků z kůže (bota) datovat do 14. století. (obr. 30). Určitou zajímavost představují výsledky radiouhlíkového datování vzorků odebraných z dřevěných kmenů v korytu ze starších vrstev, ukazující na konec 9. a 10. století.

Od měsíce dubna započaly práce na 3. etapě výzkumu pod budoucími budovami C, D, E. Zkoumaná plocha o rozloze více než 4000 m² se nachází při ulici Mlýnská. Po započítání skrývky bylo odkryto množství základových zdí industriálních staveb, čemuž byl také přizpůsoben celý charakter skrývky.

Nejmladší zachycenou budovou byl sklad hotového zboží při ulici Přízová 1 nacházející se severně od Bochnerova paláce, a také budova nové přádelny postavená podél ulice Mlýnská (č. p. 16–22) v roce 1904, která v roce 1927 vyhořela. Po požáru byla změněna její konstrukce. Z původní cihelné zděné stavby se smíšeným základovým zdivem se stala železobetonová skeletová konstrukce, ze které se dochovaly

základové betonové patky. Jihovýchodně se pak nacházely základy správní budovy (?) postavené patrně na konci 19. století (vše obr. 31). Budově přádelny předcházela textilní manufaktura J. Ch. Biegmanna (Mlýnská č. p. 18–22) založená na samotném konci 18. století, která prošla více než stoletým vývojem (podrobněji Ryšková, Mertová 2014). Ten započal patrně kolem roku 1790, kdy J. Ch. Biegmann odkoupil vybavení bývalé Köffillerovy manufaktury a dostal zemské tovární oprávnění k výrobě jemných suken. Jednalo se o parcelu Mlýnská č. p. 20, kde vznikl první areál s centrálním dvorem. Následně byl areál rozšiřován na několik na sebe navazujících zřejmě dvoupodlažních budov, jež byly soustředěny kolem nepravidelného dvora (obr. 32), který dělilo jedno z křídel. V roce 1839 areál odkoupil J. Bochner, který jej rozšiřoval až do podoby zachyceném na Doležalově situačním plánu města Brna z roku 1858. Archeologickým výzkumem byly zachyceny pozůstatky základových kamenných zdí a také útržkovitě zbytky cihelných podlah v interiéru ve dvou vrstvách, z nichž starší byla provedena z cihelných dlaždic – jedná se patrně o původní podlahu manufaktury. Podlahy byly zachyceny pouze ve

Obr. 28. Brno, ulice Dornych/Přízová, areál továrny Vlněna. Přehled etap záchraného archeologického výzkumu.

Abb. 28. Brno, Dornych/Přízová Straßen, Standort der Fabrik Vlněna. Übersicht der Etappen der archäologischen Rettungsgrabung